

Wrocław, 4 listopada 2024 r.

Dr hab. Witold Małecki
Uniwersytet Wrocławski

Recenzja rozprawy doktorskiej
mgr. Wojciecha Studzińskiego
pod tytułem *Świadczenie pomocy prawnej przez adwokatów*
i radców prawnych jako działalność gospodarcza
(promotor – prof. dr hab. Marek Szydło, Wrocław 2024)

1. Uwagi wstępne

Niniejsza recenzja została przygotowana w rezultacie powołania mnie na recenzenta rozprawy doktorskiej mgr. Wojciecha Studzińskiego, co nastąpiło w dniu 21 października 2024 r. mocą uchwały Rady Dyscyplin Naukowych Nauki Prawne oraz Ekonomia i Finanse na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego. Recenzja zawiera ocenę spełniania przez rozprawę doktorską warunków określonych w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz. 1789). Przepisy tej ustawy znajdują odniesienie do przewodu doktorskiego mgr. Wojciecha Studzińskiego ze względu na treść art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 1669 ze zm.).

Zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki „rozprawa doktorska, przygotowywana pod opieką promotora albo pod opieką promotora i promotora pomocniczego, powinna stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego lub oryginalne rozwiązanie problemu w oparciu o opracowanie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne, lub oryginalne

dokonanie artystyczne, oraz wykazywać ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie naukowej lub artystycznej oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej lub artystycznej”. W ramach niniejszej recenzji rozprawy doktorskiej należy zatem ocenić, czy rozprawa:

- stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego,
- wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinie nauk prawnych,
- wykazuje umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

2. Ocena, czy rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego

Koncepcja rozprawy doktorskiej została szczegółowo zarysowana przez Doktoranta w obszernym i rozbudowanym wstępie (s. 14-42). Doktorant wskazał, że celem pracy jest „kompleksowe przedstawienie tematyki świadczenia pomocy prawnej jako działalności gospodarczej wykonywanej przez adwokatów i radców prawnych” (s. 24), przedstawił także siedem głównych tez pracy (s. 27-28). Jakkolwiek Doktorant stwierdził, że tezy te mają charakter równorzędny i „żadnej z nich nie można przyznać prymatu nad pozostałymi”, należy jednak uznać, że największą doniosłość wypada przypisać tezie pierwszej, zgodnie z którą „dopuszczenie w polskim systemie prawnym świadczenia pomocy prawnej przez adwokatów i przez radców prawnych w ramach wykonywania działalności gospodarczej nie pozostaje w sprzeczności ze statusem tych zawodów jako wolnych i nie ma znaczenia dla dalszego kwalifikowania ich jako zawodów zaufania publicznego i jako wolnych zawodów”. Zasadnicza wartość pracy zdaje się polegać na zestawieniu dwóch płaszczyzn prawnej regulacji działalności gospodarczej wykonywanej przez adwokatów i radców prawnych, polegającej na świadczeniu pomocy prawnej – płaszczyzny „zawodowej” i płaszczyzny „gospodarczej”. Doktorant w satysfakcjonujący sposób przedstawił specyfikę tej działalności, eksponując momenty przenikania się dwóch autonomicznych reżimów prawnych, którymi objęci są adwokaci i radcowie prawni wykonujący działalność gospodarczą

polegającą na świadczeniu pomocy prawnej. Doktorant przekonująco wykazał, że reżimy te nie są w ogólności niekompatybilne, identyfikując zarazem „punkty zapalne” powstające na ich styku. Analiza swoistości funkcjonowania adwokatów i radców prawnych w obu reżimach pozwoliła podjąć Doktorantowi próby oceny, czy wspomniane „punkty zapalne” mają charakter immanentny – odzwierciedlający odmienne założenia regulacji prawnej w obu reżimach – czy są raczej rezultatem pewnych niedoskonałości w sferach tworzenia i stosowania prawa. Niewątpliwie można zatem stwierdzić, że w rozprawie doktorskiej **przedstawiono oryginalne rozwiązanie problemu naukowego.**

Wypada jednak wyrazić pewne rozczarowanie treścią kończącego rozprawę zakończenia (s. 906-913), którego objętość jest znacznie mniejsza niż objętość wstępu. W odróżnieniu od starannie przygotowanego wstępu zakończenie ma charakter nieustrukturyzowany i nie nawiązuje w sposób wyraźny i jasny do sformułowanego we wstępie celu pracy i jej tezy, co z pewnością pozytywnie wpłynęłoby na spójność wstępu i zakończenia, a w konsekwencji – przejrzystość i precyzję zakreslenia ram przeprowadzonych w rozprawie wywodów.

3. Ocena, czy rozprawa doktorska wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinie nauk prawnych

Przygotowanie rozprawy doktorskiej obejmującej rozważania nad swoistością działalności gospodarczej adwokatów i radców prawnych w zakresie świadczenia pomocy prawnej wymagało od Doktoranta wykazania się wiedzą teoretyczną w różnych obszarach regulacji prawnej. Konieczne było bowiem poddanie analizie – uwzględniającej dorobek nauki i orzecznictwo – przepisów publicznego prawa gospodarczego, prawa administracyjnego, prawa handlowego, a ponadto – unormowań stanowionych w obrębie korporacji adwokackiej i radcowskiej. Treść rozprawy doktorskiej pozwala stwierdzić, że Doktorant niezbędną wiedzę teoretyczną z pewnością posiadał. W prowadzonych w rozprawie analizach Doktorant szeroko odwołuje się do literatury przedmiotu i orzecznictwa, nie

stroniąc przy tym od przedstawiania uwag polemicznych i formułowania własnych stanowisk. Co godne uznania, rozważania poświęcone zagadnieniom wpisującym się we właściwą tematykę rozprawy Doktorant poprzedza szczegółowym scharakteryzowaniem odpowiednich pojęć, zasad i konstrukcji prawnych w ogólności (np. prawne formy działania administracji publicznej – s. 322-358, reglamentacja działalności gospodarczej – s. 385-412, wolność działalności gospodarczej – s. 425-449, obowiązek publicznoprawny i prywatnoprawny – s. 704-756). Doktorant jest niewątpliwie świadomy, że analiza swoistości prawnych ram działalności adwokatów i radców prawnych w określonych sferach regulacji musi zostać poprzedzona naświetleniem ogólnego kontekstu, tożsamości, modelowego ukształtowania danego zagadnienia, na tle którego wspomniana swoistość będzie zakreślana. Nie ulega wątpliwości, że rozprawa doktorska – dowodząca głębokiej orientacji Doktoranta w zakresie wątków zarówno ogólnych, jak i szczegółowych – **wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną w dyscyplinie nauk prawnych.**

Obowiązkiem recenzenta jest jednak wskazanie dostrzegalnych w treści rozprawy kontrowersyjnych stanowisk i uchybień, do których należą m.in. następujące:

- na str. 386 Doktorant pisze: „Można jednak stwierdzić, że pojęcie «interesu publicznego» mieści się w ramach «ważnego interesu publicznego».” – stosunek tych pojęć należy jednak postrzegać w sposób odwrotny – ważny interes publiczny jest kwalifikowaną postacią interesu publicznego i mieści się w jego ramach;
- na str. 486-487 Doktorant proponuje, by art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236 ze zm.) otrzymał brzmienie: „Domniemywa się, że przedsiębiorca prowadzi działalność gospodarczą zgodnie z prawem i z dobrymi obyczajami. Wszczęcie postępowania administracyjnego, którego przedmiotem jest nałożenie na przedsiębiorcę obowiązku bądź odebranie lub ograniczenie uprawnienia wymaga zgromadzenia przez organ dowodów przeciwko temu domniemaniu” – nie zawsze jednak

nałożenie na przedsiębiorcę obowiązku wynika z naruszenia przepisów prawa lub dobrych obyczajów, nierzadko jest to uwarunkowane innymi okolicznościami (zob. np. art. 40 ust. 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne, art. 178 ust. 1 ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. Prawo telekomunikacyjne);

- na str. 769-776 Doktorant przedstawia podstawowe obowiązki przedsiębiorców wynikające z przepisów Prawa przedsiębiorców, zaznaczając przy tym, że „przedmiotem analizy będą jedynie te z nich, które odnoszą się (również) do adwokatów i radców prawnych jako przedsiębiorców” (s. 770); zgodnie z tym założeniem Doktorant charakteryzuje obowiązki wynikające z art. 17 ust. 1 i art. 19 Prawa przedsiębiorców i stwierdza (prawidłowo), że niecelowe byłoby omówienie obowiązku ujętego w art. 21 Prawa przedsiębiorców; przeoczeniem Doktoranta wydaje się jednak pominięcie odniesienia do innych podstawowych obowiązków wynikających z przepisów Prawa przedsiębiorców – np. art. 19a i art. 20 ust. 2.

4. Ocena, czy rozprawa doktorska wykazuje umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej

Konstrukcja i treść rozprawy doktorskiej niewątpliwie dowodzą, że Doktorantowi nie jest obce planowanie pracy naukowej. We wstępie do rozprawy przedstawione zostały: uzasadnienie wyboru tematu, przedmiot i cel rozprawy, główne tezy pracy i metody badawcze, zarysowano także konstrukcję pracy. Podział pracy na rozdziały właściwie odzwierciedla różnorodność obszarów badawczych, w obrębie których porusza się Doktorant – rozdziały te tworzą zarazem spójną całość, wpisującą się w sformułowane przez Doktoranta założenia wstępne.

Nie można mieć zastrzeżeń do metodyki prowadzenia przez Doktoranta analiz dogmatycznych, które stanowią zasadniczą część rozprawy. Co warte podkreślenia, Doktorant we właściwy sposób rozdziela treść rozważań przedstawianych w głównym tekście pracy i w przypisach, w których szeroko naświetlono wątki szczegółowe i uzupełniające – z jednej

strony, istotne dla pełnego i rzetelnego scharakteryzowania danego zagadnienia; z drugiej strony, „niezasługujące” na umieszczenie ich w głównym tekście pracy ze względu na niebezpieczeństwo zaburzenia zasadniczego toku prowadzonych analiz. Należy podkreślić, że Doktorant przedstawia własne stanowiska w odniesieniu do sporów i wątpliwości kształtujących się w doktrynie i orzecznictwie. Na szczególne uznanie zasługują wieloaspektowe rozważania dotyczące zasadności utrzymywania w polskim prawie niedopuszczalności wykonywania zawodu adwokata i radcy prawnego w formie spółki kapitałowej (s. 653-687), w których odwołano się także do ustawodawstw państw obcych.

Umiejętność prowadzenia pracy naukowej należy także odnosić do nadania tekstowi rozprawy właściwego kształtu formalno-warsztatowego. Nie sposób nie dostrzec, że w tej płaszczyźnie rozprawa wykazuje liczne niedoskonałości, wśród których można wymienić m.in. następujące:

- znaczna liczba błędów graficznych (tzw. „literówek”),
- błędy interpunkcyjne (przykładowo, na s. 161 w krótkim fragmencie pracy znalazły się trzy błędy polegające na pominięciu przecinków – „Ustalenia te są o tyle dla istotne dla niniejszej rozprawy, że przecież i zawód adwokata, i radcy prawnego są zwyczajowo zaliczane właśnie do wolnych zawodów (o czym dalej). To, czym jest wolny zawód, jest przedmiotem żywego zainteresowania doktryny (również zagranicznej). Jak wskazała K. Wojtczak, w doktrynie ...”),
- błędy fleksyjne (np. „tą” zamiast „tę” – s. 59, 204, 258, 658),
- błędy w inicjałach imion i pisowni nazwisk autorów prac przywoływanych w rozprawie (np. F. Longschamps – s. 282, 716-718, 721, A. Waligórski – s. 449, M. Barta – s. 855); co więcej – trudno zrozumieć, dlaczego w całym tekście pracy nie zamieszczano odstępów (spacji) między inicjałami imion i nazwiskami,
- pominięcia wyrazów (np. na s. 151 – „... nadto zauważył, że usługi [można?] dzielić na materialne ...”),
- zbędne wyrazy (np. na s. 232 pierwszy akapit kończy się wyrazami „W sytuacji, w której.”, na s. 774 pierwszy akapit rozpoczyna się

zdaniem „Z całą pewnością istotne znaczenie dla każdego przedsiębiorcy ma wynikający z przepisów art. 1 Przedstawienie założeń przyjętych 9 upp obowiązek rozliczeń ...”).

Negatywnie należy ocenić niezamieszczenie w pracy wykazu aktów prawnych. W początkowej części pracy znalazł się wprawdzie „Wykaz skrótów – akty prawne”, jednak nie obejmuje on wszystkich aktów prawnych przywołanych w pracy. W sposób nie w pełni staranny przygotowany został wykaz orzecznictwa – przykładowo, w części zawierającej judykaty Sądu Najwyższego niektóre pozycje zostały przywołane z podaniem nazwy Sądu – jako „wyrok/postanowienie/uchwała Sądu Najwyższego ...”, podczas gdy większość z nich figuruje jako „wyrok/postanowienie/uchwała ...” bez wskazywania Sądu Najwyższego.

Powyższe krytyczne uwagi nie wpływają jednak na ogólną konstatację, że recenzowana rozprawa doktorska **wykazuje umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.**

5. Konkluzja

Z powyższych rozważań wynika, że rozprawa doktorska mgr. Wojciecha Studzińskiego pod tytułem *Świadczenie pomocy prawnej przez adwokatów i radców prawnych jako działalność gospodarcza*:

- stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego,
- wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinie nauk prawnych,
- wykazuje umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej,

a w konsekwencji – **odpowiada warunkom określonym w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz. 1789).**

Witold Jurecki

